

УДК 821.581-1.09

ТЕМИ ТА ОБРАЗИ ПОЕЗІЇ ХАНЬ ЯНЬ**Черниш Н.О., к. філол. н.,**доцент кафедри порівняльної філології східних та англомовних країн
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

У статті розглядаються особливості поетики Хань Янь, сучасної поетеси – «китайської Марини Цветасвої» на прикладі п'яти віршів, які вперше перекладені російською мовою. Ця стаття є продовженням вивчення й перекладу сучасної китайської поезії з метою отримати уявлення про літературний процес у сучасному Китаї.

Ключові слова: поезія «срібного віку», образ, тема, поетичні впливи.

В статье рассматриваются особенности поэтики Хань Янь, современной поэтессы – «китайской Марины Цветаевой» на примере пяти стихотворений, которые впервые переведены на русский язык. Эта статья является продолжением изучения и перевода на русский язык современной китайской поэзии с целью получить представление о литературном процессе в современном Китае.

Ключевые слова: поэзия «серебряного века», образ, тема, поэтические влияния.

Chernysh N.O. THE THEMES AND IMAGES OF POETRY OF HAN YAN

The article discusses features of writings of the modern Chinese poetess Han Yan, "the Chinese Marina Tsvetaeva" on the example of five poems, which are for the first time translated into Russian. In this article, studying and the translation into Russian of modern Chinese poetry with the purpose to gain an impression about literary process in modern China continues.

Key words: poetry of the Silver Age, image, theme, poetic influence.

Постановка проблеми. Китай – це країна, де література становить важливу частину духовного життя людини. Сьогодні пишуть багато та по-новому, нові теми і літературні форми вимагають свого опису й вивчення. У цій роботі автор показує особливості поетичного бачення сучасної китайської поетеси Хань Янь (寒烟). Для розуміння її творчості автор перекладає вірші поетеси (на цей момент – 17 віршів), які ще не перекладалися російською мовою, а також вивчає різні роботи про творчість поетеси, написані в Китаї. Щоб отримати загальну картину літературних процесів у Китаї, необхідно мати уявлення про творчість окремих яскравих представників сучасної поезії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Хань Янь є лауреатом літературної премії «Ци Лу», премії за найкращі вірші 2007 року «Антологія поезії», поетичної премії «Юй Лу» та ін. У 1994 році вона отримала «Поетичну премію Хайцзи». Деякі її вірші перекладались англійською, французькою, іспанською та іншими мовами. У цей час вона є автором збірок «Луна й лінія перетину» і «Місяць на захід». Її вірші ввійшли в збірки «Торжество нової поезії ХХ століття» і «30 років сучасної авангардної поезії – колекція й родовід». Хань Янь публікується у різних літературних журналах, зокрема й в американському журналі "World Literature

Today". Друзі поетеси називають її людиною, для якої вірою є поезія. В Інтернеті можна знайти кілька невеликих статей про її творчість (Ван Сяолу 王小鲁, Чжао Линьюнь 赵林云, Лю Гуантао 刘广涛), а також інтерв'ю, на які опирається автор цієї статті.

Її улюблені поети – англійський поет Вільям Блек, фінська поетеса Едит Седергран, німецький поет Пауль Целан, французький поет Рене Шар, перуанський поет Сесар Вальехо, російська поетеса Марина Цветаєва та інші.

У неї є невеликий віршований цикл, у якому кожен вірш присвячений іменам російських поетів «срібного віку» – Борису Пастернаку, Марині Цветаєвій, Осипу Мандельштаму, Анні Ахматовій, Сергію Єсеніну, який називається «Погляд Росії» (俄罗斯注视(组诗)).

Коли-небудь будуть написані спеціальні роботи про вплив поезії «срібного віку» на китайську поезію другої половини ХХ століття і першу половину ХХІ століття. Сьогодні в Китаї дуже багато перекладають не тільки поезію «срібного віку», а й прозу, листи, щоденникові записи, видають і перевидають збірки віршів, присвячують вірші поетам цього періоду; своє життя наче вимірюють життям російського поета. Наприклад, у сучасної поетеси Лі Нань (李南) із провінції Хебей є вірш, який називається

«Чому зустрілися – читаючи Ахматову»¹ (为什么相逢 – 读阿赫玛托娃) [1]. У вірші Анна Ахматова, немов старша сестра, показує дорожочинні перлини молодшій сестрі, але у цих перлинах не тільки благородний блиск, а й певна наука життя:

*Птицы поют, потому что горы высокие,
эфемериды живут благодаря
утренней росе.*

*Сестра страны другой,
твои стихи,
словно сияющие жемчужины,
несу обеими руками
долгие годы.*

*Силой света этих жемчужин хоч
войти в твое щедрое время строгих
запретов,*

*быть аристократкой,
быть гражданином-воином.*

*Сестра, хочу я разрубить
цепь времени,*

*дойти до берега Невы
и встретиться с тобой.*

*Обширна русская земля,
ты спотыкаешься
и падаешь, и снова поднимаешься,
также и я, словно домашний скот
на утренней заре
упрямо поднимает голову².*

Якщо у Лі Нань поезія Анни Ахматової – це світлі перлини, то у Хань Янь поезія Марини Цветаєвої – це зерно, з якого утворюється напій, це гніт, який освітлює ніч. Зерно і гніт, збережені Мариною Цветаєвою, передані китайській поетесі, і їй залишається підкоритись і прийняти цю спадщину, навіть якщо це суворий і скорботний шлях. Вірш так і називається «Спадщина – Марині Цветаєвій» (遗产--给茨维塔耶娃), у вірші відчувається стриманий плач про долю поета:

*Еще в бродильне то зерно,
что ты хранила,
это вино мне следует выпить.*

*Еще горюет тот фитиль,
что ты хранила,
эту ночь мне следует вытерпеть.*

*Всю ночь ты между звезд
ступаешь с сигаретой, сильный кашель,*

*будто печаль твоя не завершилась,
еще возвращается тот жёнов
беспощадный,
тобой измеренную бездну
я только измеряю,
твой темный путь в моей одышке
и невзгодах,
наследие пера, что пишет не переставая,
ведет меня к тебе –
я плачу, вглядываясь в фотографии твои:
а в зеркале встречаю собственную
старость,
разве что взгляда твоего намек,
и седина на голове моей
как бедствие пожара³.*

Але прийняти поетичну спадщину – це мала дія, більш важливим виявляється вміння зберегти її, а це робота пам'яті, яка зв'язує розрізнене, «переплітає», і якщо маєш живу пам'ять, тоді можна «Навчитися зберігати» (学会收藏), так називається інший вірш Хань Янь:

*Если все твои сочинения
Нельзя собрать в реке времени,
Нельзя сохранить живую память,
Переплести
Часы времени в поэтической книге,
Тогда*

*Эти живые иероглифы,
Всего лишь тобой написанные снежинки,
Упадут и растают,*

*Поэтому
Живой памяти*

Следует переплестать повороты судьбы⁴.

«Повороти долі» однієї людини, цілого народу або певної епохи стають предметом роздумів поета, вона скаже: «поет – це той, чий голос страждає за всевіт» [2], «біль» є головним словом у її поезиці, про це пише китайський учений Лю Гуантао (刘广涛) [3]. В одному інтерв'ю Хань Янь уточнює свій погляд на поезію і поета, вона каже: «Якщо людина по-справжньому дивиться на світ розплющеними очима й по-справжньому чує серцем, якщо її любов і ненависть від народження мають справжній сенс, це і є біль. Гарна

¹ У статті використовуються переклади з китайської мови, виконані автором статті.

² 高山吐出的是——鸟鸣 / 露水滋养的是——昆虫 / 异域的姐姐 / 你的诗篇 / 那一粒粒熠熠闪烁的珍珠 / 让我在胸前 / 捧了多年。 / 我情愿借着这珍珠的光亮 / 奔返你奢侈、禁忌的岁月 / 从女贵族到女战士、女公民 / 姐姐。我情愿劈开 / 时间的锁链 / 来到涅瓦河畔 / 与你相逢。 / 俄罗斯广阔无垠的大地上 / 你跌跌绊绊 / 倒下又爬起 / 我也一样, 像牲口那样 / 在晨光里 / 倔强地仰起头来。

³ 你省下的粮食还在发酵 / 这是我必须喝下的酒 / 你省下的灯油还在叹息 / 这是我必须熬过的夜 / 你整夜在星群间踱步 / 在那儿抽烟, 咳嗽 / 难道你的痛苦还没有完成 / 还在转动那只非人的磨盘 / 你测量过的深渊我还在测量 / 你乌云的里程又在等待我的喘息 / 苦难, 一笔继承不完的遗产 / 领我走向你—— / 看着你的照片, 我哭了: / 我与我的老年在镜中重逢 / 莫非你某个眼神的暗示 / 白发像一场火灾在我头上蔓延

⁴ 如果你写的文集 / 不能收集在岁月的长河里 / 不能积蓄成心灵的记忆 / 装订成 / 诗册中年华的时钟 / 那么 / 这些心灵的文字 / 就只能是你落笔后的雪花 / 落地即化 / 所以 / 心灵的记忆 / 必须装订在生命的年轮

річ і трагічний образ торкнуться тебе, хіба не болить? Коли біля тебе трапляється несправедливість, не болить? ... Поет – це той, хто подає сигнали майбутньому, прийдешнім епохам, а також той, хто говорить «ні» своєму сорому й приниженню. Незалежно від того, яка в тебе або у твоїх текстів зовнішня особливість, наприклад – голосність, твоє внутрішнє повинне бути стриманим і дисциплінованим. Тому, крім чутливої нервової системи, головна причина болю або глибини – це самоаналіз. Це безжалісний погляд, постійні питання і суд. Від щогодинного й повсюдного, повсякденного життя до тих глядачів на площі, де спалювали Бруно, до тієї інтелігенції, яка у часи Гітлера заради «порятунку» була змушена співпрацювати з ним... Чергове приниження в людській історії хіба не є підсумком «взаємодії» тих, хто при владі, й народу? Але «я» і є народ, не знаю, у «той час», «зараз» або в «майбутньому», чи зможу зберегти повною мірою тверезість... Я завжди відчуваю цей дух розплати, може, написання віршів і є розплата, яка починається з себе» [2].

Ці слова є важливим свідченням того, які теми сьогодні розгортаються у китайській поезії. Ще не до кінця засвоєні уроки минулого, його гніт тягне вниз, борг тих, хто сьогодні живе, – «тих, що вижили» – перед минулими поколіннями ще не оплачений. Як зберегти живу пам'ять, коли навколо бенкет? «Ті, що вижили» (幸存者) – ще один вірш Хань Янь:

*Буксующее колесо времени
Чувствует первобытный голод.
Коллективный голод со всех пиришеств
Унес твою чарку.
Идет весна к тебе поступью
поминальной песни,
Не пройти через все букеты цветов.
Препятствие: как петь западному
соловью?
Если горло ночное уже переполнено
Сгустками крови, умершие говорят,
то есть ревут*

⁵ 时间空转的轮子 / 被还原的饥饿 / 集体的饥饿 从所有宴席上 / 拿走了你的杯盏 / 春天迈着挽歌的步伐走向你 / 每朵鲜花都是无法跨越的 / 障碍: 夜莺该如何歌唱? / 如果黑夜的喉咙里塞满了 / 亡者的血块 开口即咆哮 / 为那无法赎回的 请求 / 千万双撕裂的爪子—— / 没有不残忍的真相 / 星光夜夜打捞呼救的残骸 / 三十年 你被钉在同一地点 / 水在杯子里静静结冰 / 一把积满债务的椅子带你下沉

⁶ 会有一双孤儿的眼睛张开 / 说出这世界遗物般的重量 / 会有一只狗, 一路嗅着 / 在你腾出的空旷中流浪 / 会有一棵被星光瞄准的树 / 继续在黑夜里歌唱 / 会有一匹预言大雪的马 / 在世代的旷野上重复你的沉默 / 会有, 会有一簇野生的雏菊 / 偎在墓碑的胸前 / 抚慰你被风雨剥蚀的孤独 / 为什么等死后才开始你的信仰?

*За то, что не выкупить, просят
Множество рваных пар когтей –
Нет не жестокой правды.
Молящихся по ночам выхватывает
звездный свет,
Тридцать лет ты в общее место вколочен.
Замерзает тихо в стакане вода,
Стул под тобой тянет вниз с накоплен-
ными долгами⁵.*

Сильні, яскраві та виразні образи виникають неочікувано і запам'ятовуються надовго, здається, що існують самі для себе, але вони підпорядковані загальному задуму вірша, і в той момент, коли перед читачем розкривається цей задум, його охоплює велика сила поетичного слова. Водночас залишається вічне питання – чому це так хвилює? Перекладати такі тексти, у яких висока щільність думки поєднується із виразністю, – це велика радість. Один із таких віршів написаний Хань Янь зовсім не про щасливі, трагічні або загальні для всіх речі, а про те, що одного разу переживає кожна людина у своїй глибині, про те, що поетеса називає «Віра після смерті»:

*Будут открыты сиротские глаза,
Рассказывая о тяжести наследия
этого мира.
Будет собака дорогу вынюхивать,
Бродит в тобой оставленном
пространстве.
Будет дерево, на которое навели
свет звезды,
Продолжат темной ночью песни петь.
Будет лошадь, предчувствуя снегопад,
На вечной равнине повторяют твое
молчание.
Будут, будут дикие маргаритки пучком
Прижматься к груди могильного камня,
Утешать сорванное непогодой
твое одиночество.
Почему только после смерти
начинается твоя вера?⁶*

Ван Сяолу у своїх замітках про Хань Янь пише, що її поезія приносить натхнення, має лікувальну дію, що навіть і втішає. Таким віршам цілком довіряєш. Хань Янь називають «китайською Мариною Цветаєвою». Сьогодні Хань Янь живе в «місті стародавньої культури й історії» Цзінань. Дитинство провела в

⁷ Вірші групи китайських поетів, які виступили в 1978 р. проти офіційного курсу в літературі. Зазнали осуду як «неясні» і «туманні».

⁸ 光线, 救赎的狭窄小径 / 太阳像金黄的面包在呼喊 / 没有武器, 除了悲痛的牙齿 / 没有餐桌, 除了越来越弯的脊背

селі, батько любив літературу, тому в будинку завжди було багато літературних журналів. Навчалась у медичному училищі, у той період познайомилась із «туманною поезією»⁷, з окремими авторами європейської літератури. У переломний момент життя, зізналася Хань Янь, їй допомогла вистояти російська поезія «срібного віку».

Останній вірш цього тексту називається «Чому прокинешся» (为什么醒来):

Луч света – узкая спасительная дорожка,
Солнце, словно золотистый хлеб, зовет.
Нет орудия, кроме страдающих зубов,
Нет обеденного стола, кроме гнущейся
спины⁸.

Висновки з проведеного дослідження.
Перед променем, що рятує, перед сонцем,

що вабить до себе, неначе джерело життя – гарячий хліб, у людини немає нічого, крім своєї слабкості й немічності. Але й сонце тут не просто небесне тіло, не тільки одна лише зірка. У цьому баченні криється початок піднесення людини. Про це пише Хань Янь, поет-філософ.

ЛІТЕРАТУРА:

1. 李南。现当代诗人与诗百科。[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://shryshcj.h.baik.com/article-1040853.html>.
2. 李双。寒烟。《“女性主义”是对女性善意而粗暴的贬损》。[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.poemlife.com/showart-38047-1195.htm>.
3. 刘广涛。简论寒烟的“疼痛诗学”。学术论文。[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://m.xzbu.com/5/view-6413064.htm>.